

ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
доктора економічних наук, професора
Шапошникова Костянтина Сергійовича
на дисертаційну роботу Руденка Миколи Вікторовича
«Управління економічною безпекою будівельних підприємств»,
подану на здобуття наукового ступеня
доктора філософії за спеціальністю 073 Менеджмент

*Актуальність обраної теми дисертації, її зв'язок з науковими програмами,
планами, темами*

Розвиток будівельних підприємств має велике значення для успішної післявоєнної відбудови України, зважаючи на значні руйнування житлових та нежитлових будівель, які спричинили воєнні дії. Для успішного розвитку будівельного підприємства потрібно управляти станом його економічної безпеки. Економічна безпека будівельного підприємства поняття багатоаспектне, на рівень якої впливає багато чинників. Питання щодо методичних підходів до визначення кількісного рівня економічної безпеки будівельного підприємства дискутуються у науковій літературі. Вчені по різному бачать методи та способи обрахування кількісних показників, які надають можливість у підсумку отримати кількісний вимір рівня економічної безпеки визначеного будівельного підприємства. Багатоаспектність проблеми управління економічною безпекою будівельного підприємства викликала необхідність її більш глибокого дослідження та розробки авторського бачення розв'язання цієї проблеми. Враховуючи, що сучасна ситуація значних руйнувань житлових, нежитлових будівель, об'єктів критичної інфраструктури в Україні внаслідок воєнних дій війна, додала проблемі управління економічною безпекою будівельних підприємств ще більшої значущості, слід визначити тему дисертації Руденка М.В. актуальною, а проведене наукове дослідження своєчасним.

Дисертація за тематичним спрямуванням відповідає напряму науково-дослідної роботи Національного університету «Чернігівська політехніка» за темою «Модернізаційні засади сталого розвитку регіонів України в умовах децентралізації владних повноважень» (номер державної реєстрації 0117U004541), в межах якої особисто автором запропоновано методичний підхід до управління економічною безпекою будівельних підприємств в умовах реформи децентралізації (яка триває в Україні з 2014 року) та темою «Удосконалення механізмів реалізації функції державного управління та місцевого самоврядування в умовах адміністративної реформи: регіональний зріз» (номер державної реєстрації 0113U003163), у межах опрацювання якої особисто дисертантом запропонований методичний підхід до планування розвитку будівельних підприємств на засадах економічної безпеки в межах окремих об'єднаних територіальних громад.

***Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і
рекомендацій, їх достовірність***

Наукові положення, висновки і рекомендації, які містяться у дисертації Руденка М.В., є у достатній мірі обґрунтованими, логічними і достовірними. Поставлена здобувачам мета дисертаційної роботи - поглиблення теоретико-методичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо управління економічною безпекою будівельного підприємства – досягнута. Досягненню мети сприяв коректний вибір предмета та об'єкта дослідження і відповідно сформульовані задачі дослідження, використання значного обсягу наукових літературних джерел, опрацювання значного масиву статистичної інформації, застосування сучасних методів економічних досліджень.

Високий ступінь обґрунтованості наукових результатів, отриманих в дисертації Руденка М.В., обумовлений застосуванням загальних та спеціальних методів дослідження. Зокрема у дисертації Руденка М.В. застосований діалектичний метод пізнання економічних явищ та процесів та системний підхід при розкритті сутності економічної безпеки будівельного підприємства. В

дисертації також застосовані методи: аналізу та синтезу, статистичного аналізу, метод ієрархій, абстрагування, порівняння і узагальнення, економіко-математичного моделювання та прогнозування, інші.

Вивчення змісту дисертації Руденка М.В. засвідчує комплексний підхід до проведення наукового дослідження. Дисертація має логічну побудову, є добре структурованою, матеріал дослідження викладений чітко, послідовно і відповідає меті і заявленому змісту.

У першому розділі дисертації «Теоретичні основи забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств» розкрито понятійно-категоріальний апарат дослідження сутності економічної безпеки будівельного підприємства, особливості управління економічною безпекою та нормативно-правові засади забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств як суб'єктів національної системи захисту та швидкого відтворення об'єктів критичної інфраструктури (стор. 26 – 69).

У другому розділі дисертації «Методичні положення та інструментарій оцінювання рівня економічної безпеки будівельних підприємств» здійснено аналіз сучасного стану та перспектив розвитку будівельних підприємств в Україні, досліджено методичний інструментарій ідентифікації загроз економічній безпеці будівельних підприємств, запропоновано удосконалений автором методичний підхід до оцінки та прогнозування рівня економічної безпеки будівельних підприємств (стор. 70 – 109).

У третьому розділі дисертації «Реалізація методичного підходу до управління процесом забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств» представлено розроблений автором методичний підхід до управління економічною безпекою будівельних підприємств, надано пропозиції щодо формування стратегії безпечного розвитку будівельних підприємств з урахуванням умов їх діяльності, проведена оцінка заходів та надано прогноз змін в діяльності будівельних підприємств від підвищення рівня їхньої економічної безпеки (стор. 110 – 162).

Висновки дисертації у концентрованому вигляді відображають найбільш значущі наукові результати, які були отримані автором в процесі дослідження.

Наукова новизна результатів дослідження

До найважливіших результатів цього наукового дослідження можуть бути віднесені наступні:

- запропоновано науково-методичний підхід до управління економічною безпекою будівельного підприємства на основі оцінки рівня економічної безпеки будівельного підприємства, який на відміну від існуючих відрізняється об'єднанням процесів моніторингу та діагностики за розробленим автором алгоритмом розрахунку кількісного значення інтегрального показника рівня економічної безпеки будівельного підприємства за виділеними автором функціональними складовими, які також оцінюються у кількісному вимірі за системою одиничних показників, обґрунтованих для кожної функціональної складової;

- удосконалено елементний склад функціональних складових економічної безпеки будівельного підприємства, який враховує специфіку роботи будівельних підприємств та дозволяє скласти систему одиничних показників для отримання кількісного значення рівня кожної функціональної складової з метою подальшого визначення інтегрального показника рівня економічної безпеки будівельного підприємства і прийняття ефективних управлінських рішень в розрізі кожної функціональної складової;

- обґрунтовано підхід до систематизації та класифікації загроз економічній безпеці будівельного підприємства, який на відміну від існуючих, дозволяє ідентифікувати загрози економічній безпеці будівельного підприємства в розрізі функціональних складових, що сприяє більш обґрунтованому прийняттю управлінських рішень щодо розробки та реалізації заходів попередження або усунення цих загроз;

- підхід до ідентифікації «критичних точок» в структурі будівельного підприємства з точки зору забезпечення його економічної безпеки, який на

відміну від існуючих, розглядає будівельне підприємства як суб'єкт критичної інфраструктури національної економіки, який проводить діяльність, націлену на забезпечення стійкості об'єктів критичної інфраструктури, зокрема їх додаткового захисту та швидкого відновлення, що є особливо важливим у повоєнний та післявоєнний період розвитку національної економіки України;

- науково-методичний підхід щодо здійснення прогнозування рівня економічної безпеки будівельного підприємства на основі сценарного підходу за допомогою комп'ютерного програмного забезпечення Statgraphics XVIII Centurion, який на відміну від існуючих, дозволяє зробити прогноз для конкретного будівельного підприємства на основі масиву статистичних даних та запропонованого автором алгоритму визначення рівня економічної безпеки.

Значущість результатів дослідження для науки і практики

Теоретична значимість наукових результатів, отриманих в дисертації Руденка М.В., полягає у більш ґрунтовному дослідженні теоретико-методичних положень управління економічною безпекою будівельних підприємств, в обґрунтовані і розробці науково-методичних положень щодо оцінки та прогнозування рівня економічної безпеки будівельного підприємства, які дозволяють отримати значення інтегрального показника економічної безпеки у кількісному вимірі та значення функціональних складових економічної безпеки також у кількісному вимірі, що є важливим при прийнятті подальших управлінських рішень.

Практичне значення дисертації полягає у тому, що дозволяє будівельному підприємству оптимізувати процес прийняття управлінських рішень та сформуванню подальшу стратегію свого розвитку на основі запропонованої автором системи моніторингу та діагностики рівня економічної безпеки, доведеної до рівня практичних рекомендацій.

Основні положення, висновки та рекомендації були використані у роботі будівельних підприємств: ТОВ «ТЕТРИС БУД» (довідка про впровадження 20/08/21 від 20.08.2021 р., ТОВ «ГРІН ТРЕЙДІНГ» (довідка про впровадження

№ 123/08/21 від 23.08.2021 р.), ТОВ «УКБУД Козак» (довідка про впровадження № 243-21 від 13.09.2021 р.), про що є відповідні документи. Результати дисертації використано у практичній діяльності Узинської міської ради Білоцерківського району Київської області (довідка № 817 від 06.06.2022 р.).

Окремі науково-методичні положення були впроваджені у навчальний процес фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка (довідка № 312 від 07.09.2021 р.).

Повнота відображених наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих автором дисертації працях

Результати, які отримані автором в процесі підготовки дисертації, знайшли відображення у 15 наукових працях, з яких: 1 розділ у колективній монографії; 7 статей у наукових фахових виданнях України, з них всі включені до міжнародних наукометричних баз даних, одна з цих статей проіндексована у Web of Science Core Collection; 2 статті у наукових періодичних виданнях інших держав, які проіндексовані у Web of Science Core Collection; 5 тез доповідей у матеріалах науково-практичних конференцій. Загалом кількість опублікованих праць, їх якість та терміни розсилання відповідають встановленим вимогам.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Поряд із одержаними в дисертації Руденка М.В. науковими здобутками та розробленими практичними рекомендаціями щодо управління економічною безпекою будівельних підприємств, вважаємо за доцільне звернути увагу наукової спільноти на дискусійні положення, які мають бути предметом дискусії на захисті і потребують додаткової аргументації автора.

1. У пп. 1.2 «Особливості управління економічною безпекою будівельного підприємства» доцільно було б висвітлити особливості економічної безпеки будівельних підприємств у повоєнний та післявоєнний часи.

2. Дискусійним є питання щодо правомірності віднесення будівельних підприємств до елементів критичної інфраструктури національної економіки. Таке твердження потребує додаткового обґрунтування, оскільки у випадку, якщо ми визнаємо будівельні підприємства елементами критичної інфраструктури, то вони потребують фінансової підтримки та захисту від держави, особливо в період воєнних дій. Проте будівельні підприємства як правило є приватними і фінансової підтримки від держави часто не отримують (пп. 1.3).

3. У роботі автором представлені пропозиції щодо алгоритму розрахунку кількісного значення інтегрального показника економічної безпеки будівельного підприємства (стор. 122 – 125) та кількісних показників функціональних складових економічної безпеки, які дійсно мають ознаки наукової новизни, особливо в частині пропозиції системи одиничних показників для розрахунку кількісного значення рівня функціональних складових економічної безпеки будівельного підприємства. Проте в дисертації не вистачає більш обґрунтованої конкретизації, чому саме ці одиничні показники були обрані.

4. У першому розділі доцільно було б розглянути закордонний досвід забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств, який можливо доцільно було б вивчити вітчизняним підприємствам для подальшого використання у своїй роботі.

5. У дисертації подекуди зустрічаються стилістичні огріхи.

Вказані дискусійні положення та зауваження не знижують загальної позитивної оцінки роботи.

Відсутність у дисертації та наукових працях, які розкривають її результати, академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації

Дисертаційна робота Руденка М.В. відповідає «Положенню про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук в аспірантурі та докторантурі» Національного університету «Чернігівська політехніка» та Кодексу академічної доброчесності Національного університету «Чернігівська

політехніка». При проведенні експертизи дисертації в установі, де виконувалась дисертація, повною мірою встановлено відсутність академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації на основі вивчення тексту роботи, опублікованих праць та використання спеціалізованого програмного забезпечення. Крім того, опубліковані праці здобувача у фахових виданнях та у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз даних, пройшли відповідне рецензування в тому числі щодо відсутності академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.

Загальний висновок

Дисертація Руденка Миколи Вікторовича на тему «Управління економічною безпекою будівельних підприємств» є самостійно виконаним звершеним науковим дослідженням на актуальну тему, містить оригінальні підходи до вирішення науково-прикладної задачі, якій і присвячено дисертацію. Представлені у дисертації наукові положення, висновки та рекомендації поглиблюють теоретичні аспекти та практичні засади прийняття ефективних рішень при управлінні економічною безпекою будівельного підприємства. У дисертації запропоновані нові науково обґрунтовані методи комплексної оцінки, моніторингу та діагностики рівня економічної безпеки будівельного підприємства.

Зважаючи на зазначене, вважаю, що дисертаційна робота Руденка М.В. «Управління економічною безпекою будівельних підприємств» за змістом, структурою, обсягом та оформленням, кількістю та якістю опублікованих праць відповідає чинним нормативним вимогам щодо присудження ступеня доктора філософії, а її автор – Руденко Микола Вікторович – заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
начальник відділу науково-дослідної роботи
та атестації наукових кадрів
Державної наукової установи
«Інститут модернізації змісту освіти»
МОН України

Костянтин ШАПОШНИКОВ